Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kirjallinen kuulemispyyntö 13.10.2026

HE 239/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle eräitä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy (jatkossa Hyvil) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi hallituksen esityksestä eräitä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi.

Yleiset huomiot

Hyvil pitää perusteltuna KEHA-keskuksen tehtävien tarkastelua muuttuneessa toimintaympäristössä. Työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtyminen kunnille on muuttanut olennaisesti eri viranomaisten rooleja, vastuita ja keskinäisiä suhteita. Tämän vuoksi on perusteltua arvioida myös niitä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen (jatkossa KEHA-keskus) tehtäviä, jotka ovat muodostuneet TE24-uudistukseen lähdettäessä ja osin perustuen aikaan, jolloin työvoimapalvelut olivat valtion järjestämisvastuulla.

Hyvil kannattaa myös esityksen tavoitetta purkaa päällekkäisiä rakenteita ja selkeyttää vastuunjakoa. Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun vakiintuessa kunnille ei ole tarkoituksenmukaista, että valtakunnalliset tukirakenteet, kehittämistehtävät tai työnjako säilyisivät muuttumattomina. Järjestämisvastuun siirtymisen tulee näkyä myös siinä, miten valtakunnalliset tehtävät ja tukipalvelut järjestetään.

Hyvil korostaa kuitenkin, että tarkastelun lähtökohtana ei tulisi olla yksittäisten tehtävien tai rakenteiden säilyttäminen tai lakkauttaminen sinänsä. Olennaista on arvioida, mitkä valtakunnalliset tehtävät ovat edelleen tarpeellisia ja millä tavoin ne tarkoituksenmukaisimmin tukevat työvoimapalveluiden järjestämistä, monialaista yhteistyötä sekä uuden järjestelmän tavoitteiden toteutumista. Tästä syystä ehdotettujen muutosten vaikutuksia tulee seurata huolellisesti ja tarvittaessa olla valmiita tarkistamaan tehtäväratkaisuja saatujen kokemusten perusteella.

CC BY

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
www.hyvil.fi
etunimi.sukunimi@hyvil.fi
Y-tunnus: 3324881-1

Välfärdsområdesbolaget Hyvil Ab
www.hyvil.fi
fornamn.efternamn@hyvil.fi
FO-nummer: 3324881-1

Kotoutumiseen liittyvien palvelutehtävien säilyttämistä ennallaan KEHA-keskuksessa Hyvil pitää tässä vaiheessa perusteltuna. Tilapäinen suojelu on edelleen voimassa, kotoutumisen palvelujärjestelmä on merkittävässä muutoksessa ja myös sääntelyä uudistetaan edelleen. Näissä olosuhteissa palvelujen jatkuvuuden turvaaminen on perustellumpaa kuin uusien rakenteellisten muutosten tekeminen.

Monialaisen palvelun tuki ja valtakunnallinen yhteistyö

Hyvinvointialueiden näkökulmasta ei ole estettä sille, että nykyisenkaltainen KEHA-keskuksen monialaisen palvelun tuen kokonaisuus päättyy. **Hyvil pitää kuitenkin tärkeänä erottaa toisistaan nykyinen organisatorinen ratkaisu ja aito tarve valtakunnalliselle monialaiselle yhteistyölle sekä sen kehittämiselle uusissa palvelurakenteissa.** Nykyisen tukirakenteen päättyminen ei poista tarvetta kansalliselle tiedonvaihdolle, yhteiselle kehittämiselle ja tiedolla johtamiselle.

Hyvil toteaakin, että nykyisen tukirakenteen päättyessä on samalla arvioitava, millä tavoin valtakunnallinen yhteistyö ja yhteinen kehittämisen tuki jatkossa järjestetään tai miten toimijoiden itsensä organisoimaa yhteistyötä tuetaan. Tässä yhteydessä esimerkiksi Työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan yhdyspintajaoston roolia olisi perusteltua tarkastella uudelleen. Keskeistä on varmistaa, että monialaiseen yhteistyöhön osallistuvat työllisyys- ja hyvinvointialueet sekä Kela voivat jatkossakin muodostaa yhteisiä käytäntöjä ja seurata palvelujärjestelmän toimivuutta yhteiseen tietopohjaan perustuen.

Tiedolla johtaminen ja tulevaisuuden tietojärjestelmäratkaisut

Hyvil katsoo, että KEHA-keskuksen kehittämistehtävää tulee muuttuneessa toimintaympäristössä arvioida uudelleen ja täsmentää. Tulevaisuuden kehittämisen painopisteen tulee olla tiedolla johtamisessa, tiedon yhteentoimivuudessa, yhteisissä tietorakenteissa ja määrityksissä sekä vaikuttavuustiedon hyödyntämisessä niin työvoimaviranomaisten kuin muiden toimijoiden tueksi. Tämä edellyttää esimerkiksi Kelan, KEHA-keskuksen ja THL:n kanssa tehtävän yhteistyön tiivistämistä.

Hyvil pitää ristiriitaisena, että esityksessä puretaan keskitettyjä tuki- ja kehittämisrakenteita paikallisen järjestämisvastuun vahvistamiseksi, mutta samanaikaisesti työvoimapalveluiden järjestäminen nojaa keskitettyyn valtakunnalliseen käyttövelvoitteiseen tietojärjestelmäratkaisuun. Työvoimapalveluiden digitalisaation tavoitteena tulisi olla yhteentoimiva tieto, ei yhden järjestelmän käyttöön perustuva yhdenmukaisuus. Vaikka valtakunnallisesti yhtenäiset ratkaisut ovat perusteltuja esimerkiksi asiakkaiden asiointipalveluissa ja työmarkkinatorilla, tästä ei välttämättä seuraa tarvetta sitoa kaikkia työvoimaviranomaisia samaan operatiiviseen asiakastietojärjestelmään.

Erityisen ongelmallista Hyvilin mielestä on, että käyttövelvoite koskee myös työllistymisen monialaiseen edistämiseen osallistuvia muita viranomaisia. Tästä syystä hyvinvointialueiden ja Kelan omaa järjestämisvastuullista toimintaa on käytännössä sidottu tietojärjestelmäratkaisuun, jonka tietorakenteita, tietosisältöjä ja määrityksiä ei ole valmisteltu yhdessä keskeisten toimijoiden kanssa. Nykykokemusten perusteella ratkaisu on johtanut päällekkäiseen kirjaamiseen ja uhkana on, että se jatkossakin ylläpitää tilanteita, joissa samoja tietoja joudutaan kirjaamaan erikseen useassa eri järjestelmissä. Lähestymistapa poikkeaa merkittävästi sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisista ratkaisuista. Vaikka hyvinvointialueilla on velvollisuus liittyä valtakunnallisiin Kanta-palveluihin, lainsäädäntö ei velvoita syöttämään tietoja yhtä tiettyä asiakas- tai potilastietojärjestelmää käyttämällä. Kansallinen ohjaus ja tiedolla johtaminen perustuu yhteisiin tietorakenteisiin ja tiedon liikkuvuuteen, ei yhteen järjestelmään.

Hyvil katsoo, että työllistymistä edistävien monialaisten palvelujen osalta tulee ehdottomasti jatkossa siirtyä kertakirjaamisen malliin kaikkien toiminnassa mukana olevien tahojen osalta. Tiedonvaihdon ja yhteistyön tulisi perustua yhteisiin tietorakenteisiin, avoimiin määrityksiin ja tiedon yhteentoimivuuteen, ei yhden järjestelmän varaan rakennettuun käyttövelvoitteeseen. Tämä tukisi paremmin tiedolla johtamista, vähentäisi päällekkäistä työtä ja mahdollistaisi niin hyvinvointialueiden kuin erikokoisten työvoimaviranomaisten tarpeet huomioivat ratkaisut kustannustehokkaasti.

ONNI-toiminta

ONNI-toiminnan lakkauttaminen on lausuntokierroksen jälkeen esityksessä peruttu. **Hyvil pitää sinänsä myönteisenä, että nuorille suunnattuja palveluresursseja ei nykytilanteessa leikata ilman arviota muutoksen vaikutuksista. Samalla on kuitenkin todettava, että ONNI-toiminnan vaikuttavuuden ja uudelleen järjestelyn arviointi on edelleen välttämätöntä.** Esityksen keskeisenä tavoitteena on ollut tehtävien uudelleenjärjestely ja päällekkäisyyksien vähentäminen, mistä syystä on tärkeää arvioida, millä tavoin ONNI-toiminta täydentää muuta palvelujärjestelmää vai täydentääkö? Arvioinnista saatavan tiedon pohjalta on mahdollista tehdä tarpeen mukaiset korvaavat ratkaisut, jotka vastaavat mm. esityksen päällekkäisyyksien purkamisen tavoitteisiin, turvaten kuitenkin toiminnassa tällä hetkellä käytössä olevat nuorten palveluihin kohdistuvat resurssit.

Osaamisen kehittäminen ja oikeudellinen tuki

Lähtökohtaisesti on perusteltua, että järjestämisvastuullinen viranomainen vastaa oman henkilöstönsä osaamisen ylläpitämisestä sekä järjestämistehtäväänsä kuuluvasta oikeudellisesta tuesta ja neuvonnasta. **Hyvil kuitenkin toteaa, että työvoimaviranomaisten osaamisen varmistavaan peruskoulutukseen ei ole olemassa**

mitään muuta koulutustahoa kuin nykyisin KEHA-keskus. Tästä syystä KEHA-keskuksessa tulisi edelleen säilyä vähintään työntekijöiden perustaidot turvaavia koulutuskokonaisuuksia.

Ehdotetut muutokset ja säästötoimet sisältävätkin Hyvilin mielestä merkittäviä riskejä. Uudessa työvoimapalvelujärjestelmässä toimii joukko hyvin eri tilanteessa olevia työllisyysalueita, joiden resurssit, osaaminen ja toimintaympäristöt poikkeavat toisistaan huomattavasti. Mikäli osaaminen ja lainsäädännön soveltamiseen liittyvät tulkinnat alkavat muutosten vaikutuksesta eriytyä merkittävästi eri työllisyysalueiden välillä, seurauksena voi olla asiakkaiden yhdenvertaisuuden heikkeneminen sekä käytännön haasteita viranomaisten välisessä yhteistyössä.

Hyvinvointialueiden näkökulmasta tällä voi olla merkitystä erityisesti työllistymisen monialaisen edistämisen toimintamallissa, mutta myös työvoimaviranomaisen kanssa tehtävässä kahdenvälisessä yhteistyössä. Valtaosassa hyvinvointialueita toimii useita työllisyysalueita. Jos työllisyysalueiden toimintakäytännöt ja lain tulkinnat alkavat erota merkittävästi toisistaan, voi asiakkaiden palveluihin ohjaaminen, yhteistyö ja yhteisten toimintamallien rakentaminen vaikeutua, koska hyvinvointialueiden on kohdeltava kaikkia alueellaan asuvia asiakkaitaan yhdenvertaisesti. **Hyvil pitääkin erityisen tärkeänä, että sekä osaamisen kehittämiseen suunnattujen muutosten että oikeudellisen tuen lakkauttamisen vaikutuksia yhdenvertaisuuteen, palveluiden toimeenpanoon ja monialaiseen yhteistyöhön seurataan systemaattisesti.**

Vaativien työvoimapoliittisten lausuntojen keskittäminen

Hyvil suhtautuu kriittisesti vaativien työvoimapoliittisten lausuntojen keskittämisen säilyttämiseen KEHA-keskuksella. Ratkaisu on vaikeasti yhteensovitettavissa esityksen muuhun logiikkaan ja tavoitteisiin. Samanaikaisesti kun järjestämisvastuuta ja siihen liittyvää autonomiaa ml. oikeudellinen tuki siirretään paikalliselle järjestämisvastuulliselle taholle, keskitetään edelleen osa oleellisesti asiakkaan palveluprosessiin liittyvistä oikeudellisista ratkaisuista valtakunnalliselle toimijalle. Esityksessä esitetyt arviot käsittelyn tehokkuudesta eivät näytä muodostavan erityisen vahvaa näyttöä keskittämisratkaisun välttämättömyydestä. **Keskittämisen tosiasiallisia vaikutuksia asiakkaiden työttömyysturvan käsittelyaikoihin, päätösten yhdenmukaisuuteen sekä työvoimaviranomaisten toimintaan tulisi Hyvilin näkemyksen mukaan seurata ja arvioida jatkossa vielä erikseen.** Samalla keskittämisratkaisun suhdetta oikeudellisen tuen siirtymiseen työvoimaviranomaisten omaksi toiminnaksi tulee arvioida.

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
www.hyvil.fi
etunimi.sukunimi@hyvil.fi
Y-tunnus: 3324881-1

Välfärdsområdesbolaget Hyvil Ab
www.hyvil.fi
fornamn.efternamn@hyvil.fi
FO-nummer: 3324881-1

Vaikutusarviot

Hyvil toteaa, että on myönteistä, että esityksen vaikutusarvioita on lausuntokierroksen jälkeen täsmennetty. Samalla on todettava, että esityksen arvioidut säästövaikutukset ovat pienentyneet olennaisesti lausuntovaiheeseen verrattuna. Tämä herättää perustellun kysymyksen siitä, ovatko ehdotettujen muutosten hyödyt ja niistä mahdollisesti aiheutuvat toimeenpano- ja yhdenvertaisuusvaikutukset edelleen oikeassa suhteessa toisiinsa. Myös arvio kuntiin kohdistuvien vaikutusten vähäisyydestä jää erittäin epävarmaksi. Vaikutukset riippuvat muun muassa työllisyysalueen koosta, käytettävissä olevista resursseista sekä siitä, missä määrin nykyisiä KEHA-keskuksen tarjoamia tukipalveluja on hyödynnetty. **Hyvilin näkemyksen mukaan erityisesti pienemmille työllisyysalueille vaikutukset voivat muodostua suhteellisesti huomattavasti suuremmiksi kuin esityksessä arvioidaan.**

Lopuksi

Hyvil pitää perusteltuna KEHA-keskuksen tehtävien uudelleenarviointia muuttuneessa toimintaympäristössä sekä päällekkäisten rakenteiden purkamista. Hyvinvointialueiden näkökulmasta uudistuksen onnistuminen ratkaistaan kuitenkin siinä, kyetäänkö samalla turvaamaan toimiva monialainen yhteistyö, asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu sekä yhteentoimivaan tietoon perustuva kehittäminen.

Hyvil korostaa, että ehdotettujen muutosten vaikutuksia tulee seurata erityisesti monialaisen yhteistyön, oikeudellisen tuen poistamisen, työvoimaviranomaisten eriytyvien toimintakäytäntöjen ja osaamisen sekä tietojärjestelmäratkaisujen vaikutusten näkökulmasta.

HYVIL

Ellen Vogt
erityisasiantuntija

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
www.hyvil.fi
etunimi.sukunimi@hyvil.fi
Y-tunnus: 3324881-1

Välfärdsområdesbolaget Hyvil Ab
www.hyvil.fi
fornamn.efternamn@hyvil.fi
FO-nummer: 3324881-1